

Redaktionel vurdering af

Indenfor murene af Gert Buschmann, under pseudonymet André Nielsen

Indenfor murene er en særegen roman. Et på én gang fascinerende og frustrerende, vildtvoksende, ambitiøst – og ikke mindst temmelig vanskeligt håndterbart – værk, som på mange måder aktivt modsætter sig enhver form for kategorisering. Det er en roman, der kræver en tålmodig læser, og en roman der bør læses langsomt og eftertænksomt, idet mange aspekter af handlingen/indholdet ofte ikke giver umiddelbart mening. Ganske ofte træder meningen med en given passage først helt tydeligt frem retrospektivt, længe efter at passagen er læst; dette gælder især for læserens forståelse af de første par hundrede sider af romanen. Det er samtidig en meget *polemisk* roman, som i høj grad er bevidst om at kræve noget af sin læser, både når det kommer til forståelse for og af dens form og dens indhold. Efter endt gennemlæsning er en oplagt konklusion således, at der er tale om en roman, hvor der må siges at være ganske langt fra den første, indledningsvise forståelse af hvad der egentlig er på spil til den mere udfoldede forståelse, der træder frem og formes efterhånden som man som læser bevæger sig igennem romanen (s mange lag), og hvor der altså i læserens forståelse undervejs i udpræget grad må siges at være tale om et hermeneutisk samspil mellem forståelsen af romanen i sin helhed og forståelsen af dets enkeltdele.

Som værk fremstår *Indenfor murene* på den ene side som en *dannelsesroman*, på den anden side som en *systematisk fremstilling* af et ganske bestemt livs-, kultur- og verdenssyn, nemlig det forfatteren selv (gennem en af sine hovedpersoner) benævner "den europæiske åndsverden som religiøs kultur".¹ På den ene side fremstår *Indenfor murene* således som et *skønlitterært værk*, på den anden side som en (temmelig omfattende) *faglitterært funderet* fremstilling og diskussion af store dele af den europæiske tanke- og idehistorie, med særligt fokus på matematikkens og den klassiske musiks historie. Og netop dette, at værket på denne måde fremstår *tvetydigt*, på én gang lige del dannelsesroman og faglitterær eksposition, synes at være en ganske afgørende pointe for forfatteren, der selv giver udtryk for først og fremmest at have tænkt sit værk som en "civilisationskritisk diskussionsbog i romanform",² altså som et værk hvis fremmeste mission er at *belære* og *vække til eftertanke* (og vel ideelt set *ændret livsførelse?*) snarere end (blot) at underholde. På denne måde må *Indenfor murene* i forfatterens egen optik samtidig – og med nødvendighed – fremstå som et værk, der bryder med alle gængse konventioner om at skønlitteratur ikke som hovedregel kan/må fremstå faglitterært og omvendt.

I forlængelse heraf må *Indenfor murene* siges at være en roman, der i sjælden grad er eksplicit omkring sin egen tilblivelse, sin egen form og sit eget indhold – og ikke mindst omkring sin egen berettigelse som roman. Ikke mindst af disse grunde fremstår *Indenfor murene* også alt i alt som et temmelig *idiosynkratisk* og selvreflekteret værk, som på mange måder kan synes meget lidt lydhør over for kritiske indvendinger, al

¹ Som så samtidig er titlen på det essay, tilskrevet selvsamme hovedperson, som af forfatteren er tænkt som appendiks til bogen.

² Citat fra første sætning i forfatterens beskrivelse af sit projekt (se nedenfor).

den stund det i kraft af de mange refleksioner vedrørende egen form og eget indhold, værket indeholder, i egne øjne allerede i vidt omfang giver udtryk for at fremstå i sin bedst mulige form.

Strukturelt set består romanen af 3 dele samt en indledende rammefortælling og et afsluttende appendiks. Dertil kommer en omslagstekst³ samt forfatterens egen beskrivelse af projektet (der dog ikke er tænkt som en del af selve romanen); det hele er tilgængeligt på hjemmesiden www.juliasets.dk/IM.htm.⁴ Romanes første del, "Goldbachs formodning", er på 167 manuskriptsider; anden del, "Den religiøse kultur", på 257 sider; og tredje del, "Salonerne", er på 309 sider. Den indledende rammefortælling, "Begyndelsen", er på 9 sider og det afsluttende appendiks, "Den europæiske åndsverden som religiøs kultur", er på 51 sider. Yderligere inddeling af romanen i kapitler er markeret ved en række vignetter.

Langt størstedelen af romanen består af en række fortløbende dialoger mellem to eller flere af romanens (hoved)personer, og er holdt i det forfatteren, Gert Buschmann, selv benævner "høj stil", en "ren" dialogform, hvor dialogen (som i et skuespil) står alene, uden at være afbrudt/ledsaget af beskrivelser af det, der den finder sted uden om dialogen, bortset fra i de indrammende *regibemærkninger* af værkets pseudonyme forfatter, André Nielsen, der tjener til at kontekstualisere de enkelte dialoger og drive fortællingen fremad. Det er derfor også i disse regibemærkninger man som læser får mere at vide om hovedpersonernes gøren og laden, baggrund og motivation, end der ofte røbes i dialogerne. På denne måde formår romanen, på trods af at være konstrueret (hvilket eksplicit adresseres og indrømmes hen mod slutningen af romanens tredje del), at fremstå som dokumentarisk – *som om* man som læser præsenteres for *virkelige* personer og er vidne til *virkelige* samtaler, samtaler der rent faktisk finder/har fundet sted i *virkeligheden*. Sideløbende med dialogerne og regibemærkningerne delagtiggøres man som læser desuden i opklaringen af indtil flere "kriminalgåder" (Hvem er den englænder, William, der tidligere har boet i huset, hvor Niels-Henrik flytter ind? Hvad foregik der på de engelske børnehjem? Og hvad er der egentlig på færde i Niels-Henriks fars firma?)

Flere steder undervejs lader romanen desuden sine personer komme direkte til orde gennem en række essays, noveller og aviskronikker. Det gælder den ene af romanens to hovedpersoner, Niels-Henrik, hvis essay om "realisme og anti-realisme" (9 sider) man som læser præsenteres for allerede på side 6 i romanens første del, "Goldbachs formodning". Endvidere gælder det Pia, hvis novelle ("Syndens hule", 18 sider) indleder romanens tredje del, "Salonerne". Endelig gælder det romanens anden hovedperson, Annie, der både står anført som forfatter af en aviskronik (s. 286-89) samt et læserbrev (s. 242) i romanens tredje del og som forfatter af det afsluttende appendiks, "Den europæiske åndsverden som religiøs kultur". Derudover refereres der undervejs til flere bøger, som romanens personer har under udarbejdelse: Annies værk om moderne komponister (Del III, s. 245ff.); Pias roman (Del III, s. 217ff.); og endelig fortælleren, André Nielsens egen roman (Del III, s. 280ff.). Endvidere er det karakteristisk for romanen, at der adskillige steder undervejs henvises til romanens faktiske forfatter, Gert Buschmann, der i tredje del af romanen ligefrem fører en telefonsamtale med Annie og i den sammenhæng inviteres til en af de kommende saloner, og at romanen på denne måde meget selvbevidst spiller på læserens usikkerhed på forholdet mellem fakta og fiktion (hvilket man, selvfølgelig, som læser først bliver klar over, når man erkender, at

³ Som, i denne læsers øjne, nok rettelig hører hjemme som forord, tilskrevet romanens pseudonyme forfatter.

⁴ Der refereres til denne hjemmeside i selve romanen, i Del I, s. 121.

romanens faktiske forfatter er Gert Buschmann, og ikke André Nielsen, som 'blot' er et pseudonym). Der optræder en del grafer, figurer, formler og illustrationer undervejs i manuskriptet,⁵ ligesom der er medtaget en række temmelig lange citater i især romanens tredje del, "Salonerne".⁶

Det er i det hele taget karakteristisk for *Indenfor murene*, at den er meget bevidst om at være hvad man kunne kalde en *eksemplarisk repræsentant for sit eget anliggende*, nemlig at præsentere det, der jf. side 1 ovenfor og i romanen selv benævnes 'den europæiske åndsverden'. Som forfatteren, Gert Buschmann, redegør for i sin beskrivelse af *Indenfor murene*, er det romanens ambition at gøre dette på to måder, nemlig dels ved at *beskrive* sit anliggende, dels ved at *vise* det. *Beskrivelsen* af anliggendet er det, romanens ene hovedperson, Annie, gør i det afsluttende essay, "Den europæiske åndsverden som religiøs kultur"; *visningen* af anliggendet er det der gøres i selve romanen. Af samme grund er det første anliggende søgt indfriet som faglitterært essay, hvorimod det andet anliggende har antaget *fortællings* form.

Skal man tale om en form for overordnet udvikling eller progression i romanen, kunne denne beskrives som udviklingen fra *monologen* i *bogens første del* (Niels-Henriks ensomme og frustrerende vej mod matematikken som livsform; det ensomme liv der søger efter men endnu ikke har fundet sin form) over *dialogen* i *bogens anden del* (hvor bl.a. Annie præsenterer Niels-Henrik for hendes livsform og syn på den europæiske åndsverden, som Niels-Henrik er i færd med at blive en del af, ligesom Niels-Henrik først i anden del møder en række andre ligesindede, med hvem han kan dele sine glæder, sorger og frustrationer) til den afsluttende, *polyfone samtale* i *bogens tredje del*, hvor mange af bogens personer mødes til salon og i fællesskab medvirker til at (videre)udvikle og opretholde den ønskede livsform – nemlig den livsform, som det er romanens anliggende at præsentere.

Emnemæssigt kommer vi særdeles langt omkring. Vi hører om en lang række af den europæiske filosofi- og videnskabshistories største skikkelser. Platon, Aristoteles, Descartes, Galilei, Newton, Kant, Goethe, Kierkegaard, Darwin, Heidegger og Dummett, for blot at nævne nogle få af dem. Vi præsenteres for en række af de største europæiske matematikere/matematikfilosoffer som Pythagoras, Archimedes, Fermat, Euler, Gauss, Frege, Hilbert, Goldbach og Gödel. Vi kommer omkring internationalt kendte og anerkendte forfattere som Shakespeare, Jane Austen, Milan kundera, George Elliot og Karen Blixen. Vi introduceres for en lang række klassiske og moderne komponister, hvor navne som Bach, Mozart og Beethoven blot udgør toppen af isbjergene. Vi inddrages i diskussioner om talent, flid og dovenskab, kærlighed og kærlighedens former, køn og seksualitet, kønsroller, moderne Big Bang-kosmologi, dannelse og opdragelse, krop og ånd, Gud og religion, aktiv dødshjælp, kunst og videnskab, pædofilforskækkelse, arbejde og produktion, menneskets natur, forholdet mellem sprog og tanke, Christiania og Studenteroprøret, kapitalisme og fremmedgørelse, demokrati og aristokrati, professorvældet, fjernsynet og nutidens mediekultur, Bibelen og Koranen, ytringsfrihed, forfatteres vilkår før og nu, fortællingers betydning, traditionsbevidsthed og det forbilledlige liv. Vi hører om forskellen på det indre- og det ydrestyrede menneske og belæres om pligten til at videreføre den kulturtradition man bekender sig til. Og meget, meget mere.

⁵ I første del på s. 1, 13, 27, 28, 61, 67, 72, 90, 96, 124 og 159; i anden del på s. 224, 229, 230 og 231; i tredje del på s. 112, 149, 150, 296 og 309.

⁶ I anden del på s. 170-171; i tredje del på s. 255, 257, 260, 263, 267, 272-273, 303, 306-7 og 307-308. Spørgsmålet er her, om det vil være nødvendigt at udrede forhold i forhold til copyright?

Som det gerne skulle fremgå af ovenstående er *Indenfor murene* en meget gennemtænkt og gennemkomponeret, om end også temmelig idiosynkratisk, roman. Sine steder, f.eks. i den novelle der indleder romanens tredje del, "Salonerne", samt i det afsluttende essay, "Den europæiske åndsverden som religiøs kultur", er den i denne læsers øjne ligefrem fremragende. Dermed dog ikke sagt, at manuskriptet er helt uden problemer. For alene dets omfang giver grund til at standse op. Som manuskript fylder *Indenfor murene*, som nævnt, ca. 800 manuskriptsider a 40-42 linjer a 75-80 tegn. Omsat til en typisk romanbogside a 35-40 linjer a 60-70 tegn medfører det, at manuskriptet i trykt form vil fylde ca. 1.050 sider, vel at mærke for den 'rå' tekst alene. Alene dette vil uden tvivl skræmme en del potentielle læsere væk. Når *Indenfor murene* så samtidig er en roman hvor bagklogskaben vejer tungt, så er vi velsagtens henne ved romanens egentlige akilleshæl og spørgsmålet, om den i virkeligheden vil for meget? Og om den så at sige ender med at kollapse under sit eget ambitionsniveau?

Svarene på disse spørgsmål må i denne læsers øjne i begge tilfælde være både et ja og et nej – og i begge tilfælde med forbeholdene taget i forhold til romanens form (hvilket igen blot understøtter, at *Indenfor murene* på mange måder er et paradoksalt værk). Ja, fordi selve romanformen (for i hvert fald den utålmodige læser) let synes at kunne ende med at stå i vejen for læserens forståelse af romanens anliggende qua debatbog/civilisationskritik – alene af den grund, at en del læsere formentlig vil stå af inden de når langt nok i romanen til at få blik og forståelse for dette; ikke mindst fordi man som læser let undervejs kan føle sin uvidenhed udstillet. Nej, fordi forfatteren så kraftigt insisterer på, at værkets anliggende må både *vises* og *beskrives*; det første anliggende fordrer romanformen, og her gælder det vel, at jo mere fylde man kan give denne fortælling, jo bedre træder dette aspekt af anliggendet frem. Romanens målsætning kan i denne optik måske ligefrem siges at være fremstillingen af et komplet verdenssyn på bogform, og her synes det vel at gælde, at jo mere detaljeret dette verdenssyn kan fremstilles, jo bedre. Ja endnu engang, fordi det er vanskeligt at se, præcist hvem romanen henvender sig til? Hvem der er dens egentlige målgruppe?

Der synes af netop den grund på mange måder at være en reel risiko for, at værket, som Humes *Essay*, kommer til at falde dødfødt fra trykken. Og det er på mange måder synd, for der er vitterligt tale om et utroligt gennearbejdet manuskript, som uden tvivl fortjener en langt større læserskare, end formen umiddelbart – i denne læsers øjne – synes at danne grundlag for. Et værk, hvor der er et ganske fint samspil mellem de mange fag- og skønlitterære, fiktive og faktuelle lag. Og et værk som ved vejs ende vitterligt formår at forløse de mange frustrationer over både form og indhold, som man som læser har oplevet undervejs, når brikkerne afslutningsvis falder på plads og frustrationerne adresseres i den afsluttende refleksion tilskrevet romanens pseudonyme forfatter, André Nielsen, der afrunder romanens tredje del, "Salonerne", og tjener til på én gang at binde værket sammen og vise vej ud over det. Om man så som læser er enig i alle betragtningerne, er en anden sag...⁷

En oplagt måde (i hvert fald delvist) at adressere udfordringen med romanens omfang på, vil være at løsrive det afsluttende appendiks fra resten af romanen og udgive værket som to selvstændige skrifter.

⁷ En stor del af de oplevede frustrationer kommer uden tvivl af, at romanens ene hovedperson, Annie, inkarnerer et altomsluttende verdenssyn ('den religiøse kultur'), som ikke eller kun meget dårligt tåler samtidens fremherskende tendenser, og hvis modstandere, 'de verdslige' (= en stor del af bogens mulige læsere), hun derfor undervejs i romanen fremstiller ekstremt idiosynkratisk og ensidigt, grænsende til det karikerede.

Dette vil muligvis endda stille essayet endnu stærkere i sin beskrivelse af projektets samlede anliggende – og romanen, der passende kan udkomme i kølvandet på essayet, kan så stå alene med ambitionen om at skulle vise det. Essayet burde i kraft af sin titel og relativt beskedent omfang kunne fange en del (akademiske) læsere – og deres nysgerrighed kan så (via Google e.l.) ideelt set lede dem på sporet af resten af værket. For værket taler også, at det på overfladen, trods alt, er ganske letlæst.

En nødvendighed vil i denne sammenhæng være, at såvel roman som essay udstyres med 'holde-' og 'orienteringspunkter' i form af udførlige indeks og bibliografier – i romanens tilfælde gerne en kommenteret en af slagsen, tilskrevet og udarbejdet af den pseudonyme forfatter, André Nielsen, hvor han kan få lejlighed til at referere og opliste den litteratur, der berøres og/eller diskuteres undervejs, men som ikke i alle tilfælde får (megen) plads i selve romanen (det gælder f.eks. "den skrækkelige religionsbog", som Annie omtaler et sted og som viser sig at referere til Dorthe Jørgensens teologiske doktordisputats fra 2014, *Den skønne tænkning* – hvilket denne læser ikke havde opdaget, hvis ikke forfatteren selv havde gjort opmærksom på det). Om det så skaber uløselige tidsmæssige paradokser i forhold til, at romanens handling foregår kort før årtusindskiftet, er jeg usikker på...

Et andet punkt, der med nødvendighed må adresseres er den skiftende brug af nutid/datid i André Nielsens regibemærkninger i romanen. Samtlige regibemærkninger bør gennemskrives for 'tidsmæssig' konsistens. Og det helt uagtet, at der (jf. romanens afsluttende refleksion af André Nielsen) skulle være tale om brug af *historisk præsens* i forbindelse med beretning om hændelser med vedvarende virkning. I denne læsers øjne er der nemlig ikke desto mindre en del af passagerne, der er meningsforstyrrede på grund af den svingende brug af nutid/datid. En mulig måde at adressere dette problem på, vil være at skelne således, at der konsekvent anvendes datid, når der fortælles direkte om handlingen, hvorimod der vil kunne anvendes nutid, når fortælleren reflekterer over det fortalte. Ydermere ville det hjælpe læseren på vej, hvis f.eks. personers tanker blev markeret med kursiv, idet der er passager undervejs, hvor det er uklart, om der er tale om indirekte tale, en persons tanker eller en regibemærkning af romanens fortæller; ovenstående løsning ville adressere dette problem. Den umiddelbart inkonsistente sammenblanding af nutid og datid, som den fremstår i manuskriptet lige nu, virker i hvert fald hæmmende snarere end fremmede for tekstens sag. I det hele taget bør det overvejes, om skellet mellem dialog, indsat fagtekst (essay o.l.) for læsevenlighedens skyld kan skærpes yderligere end det aktuelt er tilfældet i manuskriptet, f.eks. gennem (konsekvent) brug af forskellig typografi/skriftstørrelse.

Korrekturmæssigt er der ikke umiddelbart meget at komme efter i manuskriptet. I forbindelse med bogens mange (og lange) dialoger er der konsekvent gjort brug af bindestreger til adskillelse/markering af sætninger; dette begrundes æstetisk i bogens afsluttende del. Derudover ser der ikke ud til at være sat grammatisk komma, men det behøver jo heller ikke at være noget problem, så længe den anden kommasætning blot er konsekvent, hvilket den ser ud til at være. Der optræder undervejs ord med mærkelige stavemåder, f.eks. 'fussion' (Del I, s. 45), 'brannert' (Del II, s. 177), 'ornani' (Del III, s. 155) og 'restuationer' (Del III, s. 225) – at rette sådanne ord vil formentlig være en simpel sag i forbindelse med egentlig korrekturlæsning.

Det bør i den forbindelse nævnes, at romanen indeholder (i hvert fald) dele af sin egen (foreløbige) receptionshistorie, og at den undervejs så at sige også foregriber sin egen ideelle udgivelse, forstået på den måde at såvel dens titel, *Indenfor murene*, som det at f.eks. brødteksten i den endelige udgivelse i forfatters/fortællers øjne bør stå ventrejusteret (som i manuskriptet), er begrundet i selve romanen (valg af titel, vignetter m.m. forklares i Del I, s. 149), ligesom også en korrekturlæseres opgave afgrænses og afklares i romanen (og hvad denne opgave i hvert fald *ikke* indebærer). Tilsvarende kunne den æstetiske begrundelse af romanens tegnsætning og dialogform vanskeliggøre konstruktiv dialog om sådanne forhold forlag og forfatter imellem. Ikke mindst da forlagsbranchen generelt får adskillige bredsider undervejs i romanen, af såvel bogens hovedperson som fortæller, for deres angivelige sjuskeri og mangel på forståelse og respekt for forfatteres værk og arbejdsvilkår.

Afslutningsvis kan man passende stille spørgsmålet, om romanen er for lang? Og i forlængelse heraf, om det virkelig er nødvendigt at de indeholdte dialoger er så lange, som de er (hvilket også adresseres afslutningsvis i Del III)? Om ikke samme ærinde kunne fremføres på kortere plads? Så gennemkomponeret romanen er, er det dog svært umiddelbart at se, hvor præcis man skulle skære i romanen. Et mere oplagt første svar er derfor, at netop fordi romanen er så lang (alt for lang?), bør den i det mindste udgives i flere, mindre bidder, f.eks. svarende til de tre dele, den i forvejen er opdelt i. For mig at se vil det dog fratage romanen en væsentlig del af dens styrke, da de tre dele hver for sig næppe kan stå alene. Og til dels være at misse hele romanens pointe. For det er netop ved at indsætte en næsten absurd mængde faglig eksposition i en fortællings narrative ramme, at romanen kan behandle sine mange dele som præcis det, de er tænkt som: en mangfoldighed af stemmer, der kommer til orde i et polyfont værk, og som i kraft af netop sin polyfoni tvinger læseren til selv at reflektere over de mange påstandes rigtighed, og derved selv aktivt medvirke til opbygningen af den dannelse – samt ikke mindst evne til at reflektere selvstændigt – som forfatteren så åbenlyst efterlyser.

I et sådant perspektiv er det væsentlige ikke, om enhver given påstand i romanen er ubestridelig, rigtig, forkert, sand, falsk etc., men at enhver påstand i stedet snarere ses som givende udtryk for ét muligt standpunkt. Netop ved at lade en lang række forskellige stemmer komme til orde i teksten, gives læseren på denne måde mulighed for selv at forholde sig til det spørgsmål, som enhver given påstand i romanen fremstår som svar på. I samme boldgade ligger uden tvivl den afgørende pointe i, at værket er skrevet under pseudonym, idet det ikke derved bliver hverken nødvendigt eller nødvendigvis meningsfuldt at ville lede efter forfatterens egen mening bag de mange forskellige stemmer, der kommer til orde undervejs.

Med venlig hilsen

Thomas Larsen